

Byla C-162/21**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2021 m. kovo 11 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Conseil d'État (Belgija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2021 m. vasario 16 d.

Pareiškėjai:

Pesticide Action Network Europe ASBL

Nature et Progrès Belgique ASBL

TN

Atsakovė:

Belgijos valstybė

I. Ginčo dalykas ir faktinės aplinkybės:

- 1 Neonikotinoidai yra insekticidai, masiškai naudojami tradiciniame žemės ūkyje, ypač vis dažniau naudojant sėklų dražavimo techniką: užuot purškus augalus, jais prieš sėją apveliamos sėklos.
- 2 Tiametoksamas ir klotianidinas yra neonikotinoidų kategorijos molekulės, kaip veiklioji medžiaga naudojamos įvairių augalų apsaugos produktų sudėtyje.
- 3 Šioms dviem veikliosioms medžiagoms, kurias iš pradžių patvirtino Europos Komisija, buvo nustatyti griežti apribojimai, būtent pastaruosiuose 2018 m. gegužės 29 d. įgyvendinimo reglamentuose 2018/784 (dėl klotianidino) ir 2018/785 (dėl tiametoksamo), pagal kuriuos šias medžiagas naudoti draudžiama, „išskyrus atvejus, kai jos naudojamos nuolatiniuose šiltnamiuose“. Be to, šiais įgyvendinimo reglamentais nuo 2018 m. gruodžio 19 d. buvo uždrausta pateikti rinkai sėklas, apdorotas augalų apsaugos produktais, kurių sudėtyje yra

klotianidino ar tiametoksamo, išskyrus atvejus, kai jas ketinama sėti nuolatiniuose šiltnamiuose.

- 4 Vis dėlto 2018 m. rudenį Belgijos valstybė išdavė šešis leidimus pateikti rinkai augalų apsaugos produktus, pagamintus iš klotianidino (insekticidas „Poncho Beta“) ir tiametoksamo (insekticidai „Cruiser“ ir „Cruiser 600 FS“), skirtus tam tikrų žemės ūkio kultūrų, įskaitant cukrinius runkelius, sėkloms apdoroti ir sėjai atvirame lauke per laikotarpį, iš esmės apimantį 2019 m. pavasarį.
- 5 Pareiškėjai yra asociacijos, kovojančios prieš pesticidų naudojimą ir skatinančios biologinę įvairovę, ir bitininkas. Jie tvirtina, kad daugelyje mokslinių tyrimų įrodyta, jog neonikotinoidų, ypač tiametoksamo ir klotianidino, naudojimas kelia didelę riziką kai kuriems gyvūnams, kitiems nei vabzdžiai kenkėjai, nuo kurių šios medžiagos apsaugo, visų pirma bitėms, kamanėms ir kitiems augalus apdulkinantiems vabzdžiams. Jie, be kita ko, teigia, kad Europos maisto saugos tarnyba (EFSA) mano, kad, pirma, produktais, kurių sudėtyje yra tiametoksamo, apveltų sėklų naudojimas kelia didelę riziką naminėms bitėms ir kamanėms, nes šios medžiagos ilgai išlieka auginamose kultūrose po sėjos ir, antra, neįrodyta, kad toks naudojimas kelia tik nedidelę riziką bitėms vienišėms, todėl, vadovaujantis atsargumo principu, reikia daryti prielaidą, kad rizika yra didelė. Pareiškėjų nuomone, ši institucija tokią pačią išvadą padarė dėl produktų, kurių sudėtyje yra klotianidino.
- 6 Pareiškėjai priekaištauja dėl Belgijos valstybės suteiktų leidimų pratęsti apdorotų sėklų pateikimą rinkai ir naudojimą lauke, kuris draudžiamas nuo 2018 m. gruodžio 19 d., ir baiminasi, kad jie bus atnaujinami daugelį metų. Jų teigimu, Belgijos valstybė klysta mėgindama pateisinti šiuos leidimus remdamasi Reglamento Nr. 1107/2009 53 straipsnyje įtvirtinta leidžiančia nukrypti nuostata. 2019 m. sausio 21 d. jie pareiškė *Conseil d'État* ieškinį dėl minėtų leidimų panaikinimo, grindžiamą Sąjungos teisės pažeidimu, ir paprašė nedelsiant sustabdyti jų galiojimą.
- 7 Belgijos valstybė pabrėžia, kad nagrinėjami produktai patvirtinti ir naudojami jau daug metų ir kad apribojimas, pagal kurį leidžiama juos naudoti tiktai šiltnamiuose, taikomas tik nuo 2018 m. rugsėjo mėnesio. Vadovaujantis produktų naudojimo sąlygomis, galima išvengti nepriimtinos rizikos naminėms bitėms, jose apskritai reikalaujama vengti bitėms patrauklių augalų auginimo penkerius metus po iš apdorotų sėklų užaugintų augalų derliaus nuėmimo. Be to, iš šių sėklų užauginti augalai nupjaunami dar iki žydėjimo, todėl galima išvengti bet kokio augalo ir bitės kontakto. Jos teigimu, pareiškėjai neįrodė tyrimų, kuriais remiasi, svarbos ir nepateikė jokių įrodymų, kuriais būtų galima vadovautis staiga ir visiškai uždraudžiant naudoti šiuos produktus ginčijamuose leidimuose numatytais sąlygomis.
- 8 *ASBL Confédération des Betteraviers Belges* (toliau – CBB) atstovauja maždaug 8 200 Belgijos cukrinių runkelių augintojų. Akcinės bendrovės *Isera & Scaldis Sugar* ir *Raffinerie Tirlemontoise* yra vienintelės dvi minėtų gamintojų interesams

atstovaujančios *ASBL Société générale des fabricants de sucre de Belgique* (sutrumpintai SUBEL) narės. Akcinė bendrovė *Sesvanderhave* pateikė du prašymus leisti naudoti nagrinėjamus insekticidus. Šios šalys įstojo į bylą Belgijos valstybės pusėje.

- 9 CBB nurodo, kad panaikinus ginčijamus aktus jos atstovaujami ūkininkai prarastų daug pajamų. SUBEL nurodo, kad dėl šio panaikinimo cukraus gamyklos trumpuoju laikotarpiu taptų nebepeilingos. Abi šios šalys mano, kad toks panaikinimas galiausiai galėtų lemti Belgijos cukraus sektoriaus (dalies) veiklos pabaigą.
- 10 2019 m. birželio 5 d. sprendimu *Conseil d'État* atmetė kartu su ieškiniu dėl panaikinimo pateiktą prašymą dėl galiojimo sustabdymo.
- 11 2021 m. vasario 16 d. sprendimu *Conseil d'État*, aiškiai remdamasi šiame pirmajame sprendime pateikta faktinių aplinkybių santrauka, pateikė Teisingumo Teismui šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

II. Sajungos teisė

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija

- 12 Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija)¹ 35 straipsnyje „Sveikatos apsauga“ nustatyta:

„Kiekvienas turi teisę į profilaktinę sveikatos priežiūrą ir teisę į gydymą nacionalinių teisės aktų ir praktikos nustatyta tvarka. Apibrėžiant ir vykdant visą Sąjungos politiką ir veiklą, užtikrinamas aukštas žmonių sveikatos apsaugos lygis.“

- 13 Jos 37 straipsnyje „Aplinkos apsauga“ nurodyta:

„Aukštas aplinkosaugos lygis ir aplinkos kokybės gerinimas turi būti integruotas į Sąjungos politiką ir užtikrintas pagal tvaraus vystymosi principus.“

2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo

- 14 Direktyvos 2009/128² 14 straipsnio „Integruotoji kenkėjų kontrolė“ 1 dalyje nustatyta:

¹ OL C 303, 2007, p. 1.

² OL L 309, 2009, p. 71.

„1. Valstybės narės imasi visų būtinų priemonių siekdamos skatinti kenkėjų kontrolę naudojant mažai pesticidų, kai įmanoma teikdamos pirmenybę necheminiams metodams, kad profesionalūs pesticidų naudotojai iš visų tai konkrečiai kenkėjų problemai spręsti naudotinų veiklos būdų ir produktų teiktų pirmenybę veiklos būdams ir produktams, kurie kelia mažiausią grėsmę žmonių sveikatai ir aplinkai. <...>“

2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinantį Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB

15 Reglamento Nr. 1107/2009 2 straipsnyje apibrėžta jo taikymo sritis:

„1. Šis reglamentas taikomas produktams, kurie yra sudaryti iš veikliųjų medžiagų, apsauginių medžiagų ar sinergiklių arba kurių sudėtyje yra šių medžiagų, tokios formos, kokios jie tiekiami naudotojui, ir kurie yra skirti naudoti kuriuo nors iš šių tikslų:

- a) augalams ar augaliniams produktams apsaugoti nuo visų kenksmingų organizmų arba užkirsti kelią tokių organizmų veikimui, nebent numatyta pagrindinė šių produktų paskirtis yra higiena, o ne augalų ar augalinių produktų apsauga;
- b) daryti įtaką augalų gyvybiniams procesams, pavyzdžiui, naudoti kaip augalų augimą veikiančias medžiagas, o ne kaip maisto medžiagas ar augalų biostimuliuojančias;
- c) augaliniams produktams konservuoti, jeigu toms medžiagoms ar produktams netaikomos specialios Bendrijos nuostatos dėl konservantų;
- d) nepageidaujamiems augalams ar jų dalims, išskyrus dumblius, naikinti, išskyrus atvejus, kai siekiant apsaugoti augalus produktais apdorojamas dirvožemis arba vanduo;
- e) nepageidaujamam augalų, išskyrus dumblius, augimui sustabdyti ar užkirsti jam kelią, išskyrus atvejus, kai siekiant apsaugoti augalus produktais apdorojamas dirvožemis arba vanduo.

Šie produktai toliau vadinami „augalų apsaugos produktais“.

16 3 straipsnyje pateiktos terminų, kaip jie suprantami pagal šį reglamentą, apibrėžtys, pvz. „augalai“ apibrėžti kaip „gyvi augalai ir gyvos augalų dalys, įskaitant šviežius vaisius, daržoves ir sėklas“.

17 4 straipsnyje nustatyti veikliųjų medžiagų patvirtinimo kriterijai:

„1. Veiklioji medžiaga tvirtinama pagal II priedą, jei vertinant pagal dabartines mokslo ir technikos žinias galima tikėtis, kad, atsižvelgiant į to priedo 2 ir 3 punktuose nustatytus patvirtinimo kriterijus, tą veikliąją medžiagą turintys augalų apsaugos produktai atitiks 2 ir 3 dalyse numatytas sąlygas.

<...>

3. Augalų apsaugos produktas, panaudojus laikantis geros augalų apsaugos praktikos ir atsižvelgiant į realias naudojimo sąlygas, turi atitikti šiuos reikalavimus:

- a) jis turi būti pakankamai veiksmingas;
- b) neturi turėti tiesioginio ar uždelsto kenksmingo poveikio žmonių, įskaitant pažeidžiamas grupes, ar gyvūnų sveikatai tiesiogiai arba per geriamąjį vandenį (atsižvelgiant į apdorojant geriamąjį vandenį gautus produktus), maistą, pašarą ar orą, ar padarinių darbo vietoje arba kitais netiesioginiais būdais, atsižvelgiant į žinomą bendrą ir sąveikaujantį poveikį, kai turima Tarnybos pripažintų mokslinių tokio poveikio įvertinimo metodų; arba poveikio požeminiams vandenims;
- c) neturi turėti nepriimtino poveikio augalams ar augaliniams produktams;
- d) jis neturi sukelti nereikalingų kančių ir skausmo stuburiniams gyvūnams, kurių skaičius turi būti kontroliuojamas;
- e) neturi turėti nepriimtino poveikio aplinkai, ypač atsižvelgiant į šiuos aspektus, kai turima Tarnybos pripažintų mokslinių metodų tokiam poveikiui įvertinti:
 - i) jo išlikimą ir pasiskirstymą aplinkoje, ypač paviršinių vandenų, įskaitant estuarijų ir pakrančių vandenį, požeminio vandens, oro ir dirvos užteršimą, atsižvelgiant į vietas, nutolusias nuo jo naudojimo vietų, kai jis aplinkoje pernešamas dideliu atstumu;
 - ii) jo poveikį netikslinėms rūšims, ypač į šių rūšių elgesį;
 - iii) ilgalaikį poveikį bioįvairovei ir ekosistemai.“

18 28 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„1. Augalų apsaugos produktas negali būti teikiamas į rinką ar naudojamas, jei jis pagal šį reglamentą neautorizuotas atitinkamoje valstybėje narėje.“

19 29 straipsnio 1 dalies a punkte nustatyta:

„1. Nedarant poveikio 50 straipsnio taikymui, augalų apsaugos produktas autorizuojamas tik jei pagal 6 dalyje nurodytus vienodus principus jis atitinka šiuos reikalavimus:

a) jo veikliosios medžiagos, apsauginės medžiagos ir sinergikliai buvo patvirtinti <...>“

20 53 straipsnio („Ypatingos [skubos] situacijos augalų apsaugos srityje“) 1 ir 4 dalyse nurodyta:

„1. Nukrypstant nuo 28 straipsnio, ypatingomis aplinkybėmis valstybė narė gali leisti ne ilgesniam kaip 120 dienų laikotarpiui pateikti į rinką augalų apsaugos produktus ribotam ir kontroliuojamam naudojimui, jeigu tokia priemonė pasirodo esanti būtina kilus grėsmei, kurios negalima įveikti jokiais kitomis pagrįstomis priemonėmis.

<...>

4. 1–3 dalys netaikomos genetiškai modifikuotų organizmų turintiems ar iš jų sudarytiems augalų apsaugos produktams, išskyrus atvejus, kai toks organizmo pateikimas į aplinką yra priimtinas pagal Direktyvą 2001/18/EB.“

2011 m. gegužės 25 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 540/2011, kuriuo dėl patvirtintų veikliųjų medžiagų sąrašo įgyvendinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009, iš dalies pakeistas Komisijos įgyvendinimo reglamentais (ES) 2018/784 ir (ES) 2018/785

21 Reglamento Nr. 540/2011³, iš dalies pakeisto įgyvendinimo reglamentais (ES) 2018/784⁴ ir (ES) 2018/785⁵, 1 straipsnyje nustatyta:

„Šio reglamento priede išvardytos veikliosios medžiagos laikomos patvirtintomis pagal Reglamentą (EB) Nr. 1107/2009.“

22 Šio reglamento priedo 121 įrašo A dalyje nurodyta, kad „[klotianidiną] [I]leidžiama naudoti tik kaip insekticidą nuolatinuose šiltnamiuose arba sėkloms, kurias ketinama naudoti tik nuolatinuose šiltnamiuose, apdoroti. Užaugę kultūriniai augalai visu jų gyvenimo ciklu turi likti nuolatinuose šiltnamiuose.“

³ OL L 153, 2011, p. 1.

⁴ 2018 m. gegužės 29 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas, kuriuo dėl veikliosios medžiagos klotianidino patvirtinimo sąlygų iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 540/2011 (OL L 132, 2018, p. 35).

⁵ 2018 m. gegužės 29 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas, kuriuo dėl veikliosios medžiagos tiametoksamo patvirtinimo sąlygų iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 540/2011 (OL L 132, 2018, p. 40).

- 23 To paties priedo 140 įrašo A dalyje tokie patys suvaržymai taikomi tiametoksamo naudojimui.

III. Šalių argumentai

- 24 Pareiškėjai teigia, kad ginčijamais sprendimais buvo leista pateikti rinkai tiametoksamą ar klotianidiną tam, kad jie būtų naudojami atviraime lauke, nors pagal Sąjungos teisę naudoti šias medžiagas auginant kultūras atviraime lauke yra draudžiama.
- 25 Jos nurodo vienintelį ieškinio pagrindą, išplėtotą trijose dalyse, iš esmės susijusi su Chartijos, Direktyvos 2009/128, Reglamento Nr. 1107/2009 ir Įgyvendinimo reglamento Nr. 540/2011 pažeidimu.

Vienintelio ieškinio pagrindo pirma dalis

Pareiškėjų pozicija

- 26 Pareiškėjai mano, kad nei nagrinėjamomis medžiagomis apdorotų sėklų pateikimas rinkai, nei jų sėja atviraime lauke nepatenka į Reglamento Nr. 1107/2009 53 straipsnio taikymo sritį. Šią išvadą jos grindžia tokiais argumentais:
- Pagal 53 straipsnio formuluotę jo taikymo sritis yra tikrai „augalų apsaugos produktų pateikimas į rinką [rinkai]“.
 - 53 straipsnyje nukrypstama nuo 28 straipsnio, susijusio su augalų apsaugos produktų pateikimu rinkai ir naudojimu, bet ne nuo 49 straipsnio, susijusio su apdorotų sėklų pateikimu rinkai ir naudojimu.
 - 53 straipsniu siekiama leisti valstybėms narėms skubiai reaguoti į parazito, galinčio sukelti didelę žalą, atsiradimą. Tipiška reakcija yra parazito puolamų augalų purškimas arba dirvožemio, kuriame jie auga, apdorojimas. Sėklų apdorojimas prieš sėją, taigi prieš atsirandant bet kokiai grėsmei, yra prevencinė priemonė, o ne skubaus reagavimo priemonė.
 - Įgyvendinimo reglamentų 2018/784 ir 2018/785 13 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „atsižvelgiant į riziką bitėms, kylančią dėl sėklų, apdorotų augalų apsaugos produktais, kurių sudėtyje yra klotianidino [arba tiametoksamo], naudojimui ir pateikimui rinkai turėtų būti taikomi tokie patys apribojimai kaip klotianidino [ir tiametoksamo] naudojimui“. Tai, kad būtina suvienodinti sėklų naudojimo teisinę tvarką atsižvelgiant į veikliųjų medžiagų naudojimo teisinę tvarką, rodo, kad egzistuoja dvi atskiros tvarkos, o tai patvirtina šių reglamentų teisinis pagrindas, apimantis ne tik Reglamento Nr. 1107/2009 21 straipsnio 3 dalį, bet ir jo 49 straipsnio 2 dalį.

- Sąjungos teisės aktų leidėjas numatė nuostatas, kurios taikomos būtent apdorotoms sėkloms, nes suvokė jų specifiką. Šis teisės aktų leidėjo pasirinkimas patvirtina, kad 53 straipsnis netaikomas apdorotoms sėkloms, kurios yra ne „augalų apsaugos produktas“, o „augalai“, kaip tai suprantama pagal 3 straipsnį.

27 Be to, pareiškėjai mano, kad atliekant analizę neturi reikšmės:

- 53 straipsnio 4 dalis – nes apdorotos sėklos nėra augalų apsaugos produktai, kurių sudėtyje yra GMO, ir nepatenka į 53 straipsnio taikymo sritį net ir nesant aiškios nukrypti leidžiančios nuostatos.
- Kitų valstybių narių, kurios jau pasinaudojo 53 straipsniu, praktika leidžiant apdoroti sėklas ir sėti dražuotas sėklas.
- Tai, kad Komisija tariamai netiesiogiai pritarė šiai praktikai arba ketina specialiai ją patvirtinti, nes ji nėra kompetentinga kaip paskutinė instancija aiškinti Sąjungos teisę.

28 Papildomai pareiškėjai prašė *Conseil d'État* pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą, kuriuo siekiama nustatyti, ar pagal 53 straipsnį valstybė narė gali išduoti leidimą pateikti rinkai ir sėti sėklas, apdorotas augalų apsaugos produktais.

Belgijos valstybės pozicija

29 Belgijos valstybė mano, kad pagal Reglamento Nr. 1107/2009 53 straipsnį galima nukrypti leidžiančią nuostatą taikyti apdorotoms sėkloms, nes pagal šio straipsnio 4 dalį jis netaikomas tiksliai tiems produktams, kurių sudėtyje yra GMO. Toks aiškinimas, kurio laikosi ir Komisija, atitinka kelių valstybių narių, kurios 53 straipsnį taikė sėklų apdorėjimui ir sėjai, praktiką.

30 Papildomai ji prašo *Conseil d'État* pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą, kuriuo siekiama nustatyti, ar pagal 53 straipsnį valstybė narė gali išduoti leidimą apdoroti, parduoti ar sėti augalų apsaugos produktais apdorotas sėklas, kai tokia priemonė taikoma dėl grėsmės, kurios negalima įveikti kitomis pagrįstomis priemonėmis.

Į bylą įstojusių šalių požiūris

31 CBB konstatuoja, kad augalų apsaugos produkto pateikimas rinkai pagal Reglamento Nr. 1107/2009 53 straipsnį būtinai susijęs su jo naudojimu. Kadangi 53 straipsnyje įvairūs galimi naudojimo būdai neišskiriami, jis taikomas tiek produkto sėklų apdorėjimui, tiek prekybai jomis. Šią išvadą CBB grindžia tokiais argumentais:

- 53 straipsnyje vartojama sąvoka „grėsmė“ būtinai reiškia, kad augalų apsaugos produktas gali būti naudojamas siekiant užkirsti kelią realiai grėsmei, kylančiai naudojant apdorotas sėklas. Priešingu atveju ši nuostata neturėtų jokios prasmės, nes prieš pateikiant prašymą taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą reikėtų palaukti, kol kultūras užpuls kenkėjai.
 - 53 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad nukrypti leidžianti nuostata negali būti taikoma augalų apsaugos produktams, kurių sudėtyje yra GMO. Taigi ES teisės aktų leidėjas norėjo, kad ji galėtų būti taikoma kitiems produktams, kurie neįvardyti kaip nepatenkantys į jos taikymo sritį.
- 32 Be to, CBB ginčija, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas savanoriškai pritaikė apdorotoms sėkloms specialią teisinę tvarką, kuri nepatenka į 53 straipsnio taikymo sritį. Ji taip pat remiasi reglamento 33 konstatuojamąja dalimi ir, beje, nurodo, kad 49 ir 53 straipsniai priskirti skirtingiems to paties reglamento poskirsniams. Pagal 49 straipsnį valstybei narei leidžiama nustatyti draudimus, o pagal 53 straipsnį jai leidžiama suteikti leidimus. Šių straipsnių bendrą egzistavimą galima paaiškinti skirtinga materialine taikymo sritimi, o ne savanorišku skirtingų teisinių sistemų, kurios susijusios su tuo pačiu klausimu (t. y. leidimais pateikti rinkai), bet ne tuo pačiu dalyku (pirma – 49 straipsnyje minimomis apdorotomis sėklomis, antra – 53 straipsnyje nurodytais augalų apsaugos produktais), nustatymu.
- 33 Kitos į bylą įstojusios šalys iš esmės remiasi Belgijos valstybės argumentais.

Vienintelio ieškinio pagrindo antra dalis

Pareiškėjų pozicija

- 34 Pareiškėjai mano, kad remiantis Reglamento Nr. 1107/2009 53 straipsnyje numatyta išimtimi negalima leisti naudoti augalų apsaugos produktų, kurie Europos Sąjungoje akivaizdžiai uždrausti. Ja tik suteikiama galimybė skubos atvejais išduoti laikiną leidimą naudoti augalų apsaugos produktus, kurių veiklioji medžiaga nėra arba dar nėra įvertinta Europos Sąjungos lygmeniu, arba leisti naudoti produktus, kurių veiklioji medžiaga yra patvirtinta, reikmėms, kurioms nacionaliniu lygmeniu (dar) neišduotas leidimas. Šią išvadą jie grindžia tokiais argumentais:
- 2013 m. vasario 1 d. Komisijos darbiniam dokumente SANCO/10087/2013 aptariant 53 straipsnio taikymą primenama, kad taikant šią nuostatą negalima pakenkti tikslui užtikrinti aukštą žmonių ir gyvūnų sveikatos apsaugos lygį ir kad išduodamos leidimą dėl produkto, kurio veiklioji medžiaga nebuvo patvirtinta, valstybės narės turi atsižvelgti į būtinybę „užtikrinti žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugą“.
 - 53 straipsniu nukrypstama nuo 28 straipsnio, kuriame numatyta, kad augalų apsaugos produktas gali būti pateiktas rinkai arba naudojamas tik jeigu yra

autorizuotas, bet ne nuo 29 straipsnio, pagal kurį toks leidimas išduodamas tik tuo atveju, jeigu veikliosios medžiagos yra patvirtintos, ir ne nuo 4 straipsnio, kuriame nustatyti tokio patvirtinimo kriterijai.

- 53 straipsniu beveik pažodžiui atkartota 1991 m. liepos 15 d. Tarybos direktyvos 91/414/EEB dėl augalų apsaugos produktų pateikimo rinkai⁶ 8 straipsnio 4 dalis, bet yra du esminiai skirtumai:
 - Direktyvos 8 straipsnio 4 dalyje buvo nuo jos 4 straipsnio leidžianti nukrypti nuostata, pagal kurią leidimas pateikti rinkai augalų apsaugos produktus priklausė, be kita ko, nuo jų veikliųjų medžiagų patvirtinimo. 53 straipsnyje nėra jokios nuostatos, pagal kurią būtų galima nukrypti nuo to paties reglamento 29 straipsnio, kuria nustatoma ta pati sąlyga.
 - Direktyvos 8 straipsnio 4 dalyje specialiai numatyta galimybė leisti pateikti rinkai produktus, neatitinkančius jos 4 straipsnio reikalavimų. Pagal 53 straipsnį tokia galimybė nesuteikiama tais atvejais, kai produktai neatitinka 29 straipsnio sąlygų, įskaitant veikliųjų medžiagų patvirtinimą pagal 4 straipsnį.
- Europos Parlamento pozicijos prieš priimant reglamentą ir po jo priėmimo rodo, kad aplinkybė, jog 53 straipsnyje aiškiai nenumatyta 29 straipsnio išimtis, yra Sąjungos teisės aktų leidėjo valios išraiška. Reglamento 32 konstatuojamoji dalis, kuri neturi privalomosios teisinės galios ir kurioje vartojami terminai labai skiriasi nuo 53 straipsnio formuluotės, nėra pagrindas padaryti išvadą, kad nuostata buvo tiesiog pamiršta ir kad šiame straipsnyje įtvirtinta numanoma 29 straipsnio išimtis.
- Hipotetinės nuo 29 straipsnio leidžiančios nukrypti nuostatos taikymo sritis yra labai neaiški ir, be kita ko, ja nesuteikiama teisė naudoti produktą, kuris akivaizdžiai neatitinka šios nuostatos, taigi ir 4 straipsnio 3 dalyje numatytų medžiagų patvirtinimo sąlygų.
- Bet kuriuo atveju remiantis 53 straipsniu negalima nukrypti nuo aktų, priimtų remiantis reglamento 21 straipsnio 3 dalimi ir 49 straipsnio 2 dalimi, kaip antai įgyvendinimo reglamentų 2018/784 ir 2018/785, pagal kuriuos ginčijamuose sprendimuose nurodyti naudojimo būdai yra draudžiami.
- Šie draudimai grindžiami išsamiu moksliniu įvertinimu ir buvo nulemti atsargumo principo. Valstybė narė, norinti nukrypti nuo tokio draudimo, bet kuriuo atveju turėtų remtis naujais vertinimais ar mokslo duomenimis, galinčiais paneigti EASA išvadas dėl medžiagos pavojingumo ar naudojimo, kuriomis grindžiamas minėtas draudimas.

⁶ O L L 230, 1991, p. 1.

- 35 Pareiškėjai mano, kad bet koks kitoks 53 straipsnio aiškinimas prieštarautų Direktyvos 2009/128 14 straipsnyje įtvirtintam integruotosios kenkėjų kontrolės principui, pagal kurį pesticidų naudojimas siejamas su subsidiarumo principo laikymusi.
- 36 Kalbant konkrečiau, aiškinimas, pagal kurį valstybės narės atleidžiamos nuo pareigos laikytis reglamento 4 straipsnio sąlygų, prieštarauja Chartijos 35 ir 37 straipsniams. Aiškinimas, leidžiantis kiekvienai valstybei narei vienašališkai nesilaikyti Sąjungos lygmeniu nustatytų draudimų, keltų grėsmę Reglamento Nr. 1107/2009, kurio 9 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „reikėtų nustatyti suderintas veikliųjų medžiagų patvirtinimo ir augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką taisykles“, veiksmingumui.
- 37 Papildomai pareiškėjai prašo *Conseil d'État* pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą, kuriuo siekiama nustatyti, ar pagal 53 straipsnį valstybei narei leidžiama naudoti augalų apsaugos produktus, kurie pagal Sąjungos teisę aiškiai draudžiami dėl jų keliamo pavojaus aplinkai ar sveikatai.

Belgijos valstybės pozicija

- 38 Belgijos valstybė mano, kad reikia atskirti Reglamento Nr. 1107/2009 4 ir paskesnių straipsnių nuostatas, susijusias su veikliųjų medžiagų patvirtinimu, nuo 28, 29 ir paskesnių straipsnių nuostatų, susijusių su leidimu pateikti rinkai ir naudoti augalų apsaugos produktus.
- 39 Ji mano, kad 53 straipsnyje įtvirtinta ne tik aiški nuo 28 straipsnyje įtvirtinto bendrojo principo leidžianti nukrypti nuostata, bet ir numanoma nuostata, pagal kurią leidžiama nukrypti nuo 29 straipsnyje numatytos įprastos augalų apsaugos produktų autorizacijos procedūros.
- 40 Reglamento 32 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „[i]šskirtiniais atvejais turėtų būti leidžiama registruoti šiame reglamente pateiktų sąlygų neatitinkančius augalų apsaugos produktus, jei tai būtina dėl augalų auginimui arba ekosistemoms gresiančio pavojaus ar grėsmės, kurios negalima pašalinti jokiais kitomis pagrįstomis priemonėmis <...>“, o tai reiškia, kad aiški nukrypti leidžianti nuostata į 29 straipsnį neįtraukta paprasčiausiai pamiršus, o ne dėl teisės aktų leidėjo valios.
- 41 Ši numanoma nuo 29 straipsnio leidžianti nukrypti nuostata gali būti taikoma visiems augalų apsaugos produktams, kurių veikliosios medžiagos nebuvo patvirtintos remiantis reglamentu, nesvarbu, ar taip yra dėl to, kad tebevyksta patvirtinimo procedūra, ar dėl to, kad tam tikri minėto produkto naudojimo būdai nėra leidžiami pagal Įgyvendinimo reglamento Nr. 540/2011 priedą, ar dėl to, kad tam tikru momentu galbūt suteiktas patvirtinimas buvo atšauktas.
- 42 Toks Komisijos darbo praktika grindžiamas aiškinimas atitinka 53 straipsnio formuluotę ir neprieštarauja nei Chartijai, nei Direktyvoje 2009/128 įtvirtintam

integruotosios kenkėjų kontrolės principui, nei Reglamento Nr. 1107/2009 veiksmingumui.

- 43 Be to, Belgijos valstybė remiasi 2013 m. spalio 17 d. Sprendimu *Sumitomo Chemical*, C-210/12, EU:C:2013:665, iš kurio daro išvadą, kad pagal 53 straipsnyje nustatytą leidžiančią nukrypti tvarką nereikalaujama, kad valstybės narės prieš išduodamos tokį leidimą mokslškai įvertintų riziką, ir teigia, kad jai pateikti prašymai taikyti išimtį pagal 53 straipsnį buvo įvertinti ir išsamiai mokslškai išnagrinėti.
- 44 Papildomai ji prašo *Conseil d'État* pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą, kuriuo siekiama nustatyti, ar pagal 53 straipsnį valstybė narė gali leisti pateikti rinkai augalų apsaugos produktus riboto ir kontroliuojamo naudojimo tikslais pagal Reglamento Nr. 540/2011 priedą nepatvirtintam ar net draudžiamam naudojimui, kai tokia priemonė yra būtina dėl grėsmės, kurios negalima įveikti kitomis pagrįstomis priemonėmis.

Į bylą įstojusių šalių pozicija

- 45 CBB mano, kad Reglamento Nr. 1107/2009 53 straipsniu nukrypstama ne tik nuo jo 28 straipsnio, bet ir nuo 29 straipsnyje numatytos įprastos leidimo augalų apsaugos produktams išdavimo procedūros, taigi ir nuo 4 straipsnio 3 dalyje numatytų veikliųjų medžiagų patvirtinimo sąlygų. Taigi pagal jį leidžiama naudoti ne tik produktus, kurių veiklioji medžiaga Europos Sąjungos lygmeniu (dar) nėra įvertinta, bet ir augalų apsaugos produktus, kuriuos Europos Sąjunga yra aiškiai uždraudusi. Šią išvadą ji grindžia tokiais argumentais:
- Reglamentas Nr. 1107/2009 yra vienintelis Sąjungos teisės aktas, kuriame skiriamos sąvokos „patvirtinta veiklioji medžiaga“ ir „nepatvirtinta veiklioji medžiaga“.
 - Nepatvirtintos veikliosios medžiagos – tai medžiagos, kurios neatitinka 4 straipsnyje numatytų autorizacijos sąlygų, taigi tai yra tiek medžiagos, kurios dar nebuvo įvertintos, tiek medžiagos, kurios buvo įvertintos ir uždraustos.
 - Įvertintų medžiagų pavojingumas yra žinomas, o medžiagų, kurios (dar) nėra įvertintos, pavojingumas iš esmės nežinomas.
 - Institucijos, kurioms pagal 53 straipsnį pateikiamas prašymas taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, gali teigiamai įvertinti medžiagą, kuri buvo įvertinta ir uždrausta turint informacijos, bet negali to paties padaryti ir tuo atveju, kai medžiaga (dar) nebuvo įvertinta.
- 46 Kitos į bylą įstojusios šalys iš esmės remiasi Belgijos valstybės argumentais.

Vienintelio ieškinio pagrindo trečia dalis

Pareiškėjų pozicija

47 Pareiškėjai mano, kad ginčijami leidimai buvo išduoti prevencijos tikslais, siekiant užtikrinti pelningumą, ir neatitinka Reglamento Nr. 1107/2009 53 straipsnio taikymo sąlygų, susijusių su skuba, ypatingų aplinkybių buvimu ir pagrįstų alternatyvų nebuvimu.

48 Dėl skubos jie teigia, kad:

- Skuba paminėta tik 53 straipsnio antraštėje, o Teisingumo Teismas, aiškindamas nuostatų prasmę ir apimtį, visada teikė reikšmę nuostatų antraštėms. Beje, 2013 m. spalio 17 d. Sprendime *Sumitomo Chemical*, C-210/12, EU:C:2013:665, taikant leidžiančias nukrypti nuostatas išduotus leidimus Teisingumo Teismas apibrėžė kaip „skubos tvarka išduotus leidimus tiekti rinkai“.
- Ginčijami sprendimai buvo priimti 2018 m. spalio 19 d. ir gruodžio 7 d., kai atitinkamos kultūros dar nebuvo pasėtos. Taigi parazitai, su kuriais kovojama, dar nebuvo pasirodę.
- Prašymuose išduoti leidimą, susijusiuose su *Cruiser 600 FS*, pripažįstama, kad vietos, kuriose galimi parazitų antpuoliai, iš anksto negali būti žinomos.

Todėl ginčijamų sprendimų priėmimas nėra pateisinamas jokia skuba.

49 Dėl ypatingų aplinkybių pareiškėjai nurodo, kad:

- Parazitų antpuoliai glaudžiai susiję su atitinkamais augalais ir gali įvykti kiekvienais metais. Žemdirbiai nuolat susiduria su nedideliais ginčijamuose sprendimuose minimų parazitų kiekiais.
- Šių parazitų išplitimo rizika yra logiška ir numatoma nebūtinės ūkininkavimo praktikos pasekmė.
- To, kad parazito pasirodymas yra tikėtinas, nepakanka siekiant nustatyti didelės žalos derlingumui grėsmę. Galimos žalos dydis priklauso nuo to, ar parazitas pasirodo anksčiau ar vėliau, ir nuo pastebėto ar bent jau prognozuojamo parazitų kiekio. Į bylą įstojusių šalių pateikti skaičiai negrindžiami nepriklausomais tyrimais, neturi lemiamos reikšmės ir rodo, kad parazitų antpuolių padarinių rimtumas pervertinamas.

Todėl ginčijami sprendimai nepateisinami jokia ypatinga aplinkybe.

50 Dėl pagrįstų alternatyvų nebuvimo pareiškėjai tvirtina, kad:

- Nė viena tos pačios klimato zonos, kaip Belgija, šalis netaikė panašių į ginčijamus sprendimus išimčių, tačiau tai neturėjo jokios įtakos derlingumui 2019 m.
- *Vlaams Gewest* (Flandrijos regionas, Belgija) politinis patarėjas tvirtina, kad yra Belgijoje prieinamų (cheminių medžiagų) alternatyvų, net jei jos dar nėra žinomos ūkininkams.
- *Institut royal belge pour l'amélioration de la betterave* (Belgijos karališkasis runkelių [auginimo technologijos] tobulinimo institutas) atkreipė cukrinių runkelių augintojų dėmesį į tai, kad yra alternatyvių insekticidų. Jo interneto svetainėje esantys duomenys rodo, kad 70–85 % jų nusprendė 2019 m. nenaudoti neonikotinoidais apdorotų sėklų ir kad šios alternatyvos pasirodė esančios veiksmingos.
- Alternatyvios priemonės apima ekologinį ūkininkavimą nenaudojant jokio sintetinio pesticido, taip pat sėjomainos ir kitų veiksmingų insekticidų derinimą.
- 53 straipsnio taikymas bet kuriuo atveju negali būti pateisinamas vien tuo, kad nėra pagrįstų alternatyvų arba kad alternatyvių metodų naudojimas nėra pakankamai ekonomiškai veiksmingas. Jeigu valstybėms narėms ir toliau būtų leidžiama išduoti Sąjungos lygmens leidimą naudoti augalų apsaugos produktą vien dėl to, kad jokia alternatyva negali jam prilygti veiksmingumu, draudimas prarastų bet kokią prasmę.
- Be to, iš 53 straipsnio formuluotės matyti, kad kitų pagrįstų kovos su parazitais priemonių nebuvimas savaime neprilygsta ypatingų aplinkybių, dėl kurių reikalingas skubus sprendimas, įrodymui.

51 Galiausiai dėl ekonominių reikalavimų santykinės svarbos pareiškėjai nurodo:

- Belgijos valstybei pakako nereikšmingų teiginių, pateiktų prašymuose taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas pagal 53 straipsnį, nors ji galėjo paprašyti, kad prašymus pateikę asmenys pateiktų papildomų paaiškinimų, arba atlikti savo nepriklausomą mokslinį tyrimą, kurio rezultatai parodytų, ar nurodytas derlingumo sumažėjimas tikėtinas.
- Šio reglamento 8 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad juo „siekiama užtikrinti aukštą žmonių ir gyvūnų sveikatos bei aplinkos apsaugos lygį, ir tuo pačiu metu apsaugoti Bendrijos žemės ūkio konkurencingumą. <...> Reikėtų taikyti atsargumo principą <...>.“ Jo 1 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad „[š]io reglamento nuostatos grindžiamos atsargumo principu <...>“.
- 2013 m. vasario 1 d. Komisijos darbiniam dokumente patikslinta, kad prašymai taikyti išimtį pagal 53 straipsnį, „grindžiami tik pramonės interesais, turėtų būti atmetami“.

Nors ekonominiai reikalavimai yra reikšmingi, Sąjungos teisės aktų leidėjas nusprendė suteikti daugiau reikšmės sveikatos ir aplinkos apsaugos vertybėms. Belgijos valstybė laikosi priešingo požiūrio.

- 52 Subsidiariai pareiškėjai prašo *Conseil d'État* pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą, kuriuo siekiama nustatyti, ar:
- sąvoka „skubos situacijos“ apima situacijas, kai grėsmė, kurios atsiradimas nėra akivaizdus, dar neiškilo,
 - sąvoka „ypatingos aplinkybės“ apima situacijas, kurios glaudžiai susijusios su konkrečia ūkininkavimo praktika ir su kuriomis daugiausia susiduria šią praktiką taikantys augintojai, kaip antai rizika, kad vabzdžiai kenkėjai išplis kultūrose, su kuriomis šie vabzdžiai natūraliai siejami,
 - žodžių junginys „kurios negalima įveikti jokiais kitomis pagrįstomis priemonėmis“ reiškia, kad nėra priemonių, kuriomis per trumpą laiką augintojui būtų užtikrintas produktyvumas, sąnaudos ir darbo laikas, tapatūs tiems, kurie susiję su augalų apsaugos produktais, kuriems prašoma leidimo, naudojimu.

Belgijos valstybės pozicija

- 53 Belgijos valstybė remiasi 2013 m. spalio 17 d. Sprendimu *Sumitomo Chemical* (C-210/12, EU:C:2013:665, ir mano, kad Reglamento Nr. 1107/2009 53 straipsnio taikymas nepriklauso nei nuo skubos situacijos, nei nuo ypatingų aplinkybių buvimo, nei nuo pagrįstų alternatyvų nebuvimo.
- 54 Nukrypti leidžiančia nuostata siekiama reaguoti į grėsmę, kurios negalima įveikti kitomis pagrįstomis priemonėmis. Todėl nereikia nagrinėti, ar nustatytas pavojus yra prognozuojamas, ar ne, ar parazitų antpuoliai yra glaudžiai susiję su aptariamomis kultūromis.
- 55 Belgijos valstybė tvirtina, kad nusprenddamas, jog nėra pagrįstos alternatyvos kovoti su ginčijamuose sprendimuose nurodytais parazitais, patvirtinimo komitetas sistemingai svarstė alternatyvias aptariamų medžiagų naudojimo priemones ir rėmėsi ekspertų nuomonėmis.
- 56 Papildomai Belgijos valstybė prašo *Conseil d'État* pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą, kuriuo siekiama nustatyti, pirma, ar 53 straipsnis apima tik situacijas, kai priimant nukrypti leidžiančią nuostatą grėsmės nebuvo galima numatyti, ir, antra, ar remiantis formuluote „kurios negalima įveikti kitomis pagrįstomis priemonėmis“ galima išsaugoti Bendrijos žemės ūkio konkurencingumą, kai tai suprantama pagal reglamento 8 konstatuojamąją dalį.

I bylą įstojusių šalių požiūris

- 57 CBB teigia, kad pagal Reglamento Nr. 1107/2009 53 straipsnį nereikalaujama įrodyti skubos ar išimtinių aplinkybių. Šios sąvokos painiojamos su „augalų auginimui arba ekosistemoms gresiančio pavojaus ar grėsmės, kurios negalima pašalinti jokiais kitomis pagrįstomis priemonėmis“, buvimo įrodymu. Nagrinėjamoje byloje buvo įrodyta, kad egzistuoja ypatingos aplinkybės, pateisinančios nukrypti leidžiančią nuostatą dėl grėsmės, kurios negalima įveikti kitomis pagrįstomis priemonėmis.
- 58 Kitos į bylą įstojusios šalys mano, kad pareiškėjai, siekdami įrodyti alternatyvų buvimą, remiasi ekologiniu ūkininkavimu, tačiau šiuo atveju šis metodas nesuteikia veiksmingų priemonių.

IV. Conseil d'État (Valstybės Taryba) vertinimas:

- 59 Bylos šalys skirtingai aiškina Reglamento Nr. 1107/2009 53 straipsnio taikymo sritį ir įgyvendinimo sąlygas.
- 60 53 straipsnio taikymas nėra toks akivaizdus, kad nekeltų jokių pagrįstų abejonių.
- 61 Pareiškėjai prašo *Conseil d'État* pateikti Teisingumo Teismui prejudicinius klausimus, kurie atrodo reikšmingi ir susiję su kelių šioje nuostatoje vartojamų sąvokų aiškinimu.
- 62 Teisingumo Teismas dar nėra išaiškinęs šių sąvokų. Todėl jį reikia prašyti jį tai padaryti pateikiant prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

V. Prejudiciniai klausimai:

1. Ar 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinančio Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB 53 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad valstybei narei pagal jį leidžiama tam tikromis sąlygomis suteikti leidimą apdoroti, parduoti ar sėti augalų apsaugos produktais apdorotas sėklas?
2. Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, ar minėtas 53 straipsnis tam tikromis sąlygomis gali būti taikomas augalų apsaugos produktams, kurių sudėtyje yra veikliųjų medžiagų, kurių pardavimas ar naudojimas Europos Sąjungos teritorijoje ribojami arba draudžiami?
3. Ar „ypatingos aplinkybės“, kurių reikalaujama minėto reglamento 53 straipsnyje, apima situacijas, kai nėra tikrai žinoma, o tik tikėtina, kad gali kilti grėsmė?

4. Ar „ypatingos aplinkybės“, kurių reikalaujama minėto reglamento 53 straipsnyje, apima situacijas, kai grėsmės kilimas yra numatomas, įprastas ir net cikliškas?

5. Ar šio reglamento 53 straipsnyje vartojamas žodžių junginys „kurios negalima įveikti jokiais kitomis pagrįstomis priemonėmis“ turi būti aiškinamas taip, kad, atsižvelgiant į šio reglamento 8 konstatuojamąją dalį, aukšto žmonių ir gyvūnų sveikatos bei aplinkos apsaugos lygio užtikrinimas ir Sąjungos žemės ūkio konkurencingumo išsaugojimas laikomi vienodai svarbiais?

DARBINIS VERTINIMAS